

ĐÀO TẠO CHUYÊN GIA CAO CẤP ĐỂ PHỤC VỤ CHO SỰ NGHIỆP CÔNG NGHIỆP HOÁ, HIỆN ĐẠI HOÁ ĐẤT NƯỚC

GS.VS. Nguyễn Văn Đạo

Đại học Quốc gia Hà Nội

Đại hội toàn quốc lần thứ VIII của Đảng đã đề ra mục tiêu to lớn: “*Phấn đấu trong vòng 25 năm đưa nước ta cơ bản trở thành một nước công nghiệp, có cơ sở vật chất - kỹ thuật hiện đại, có đời sống vật chất và tinh thần cao, quốc phòng, an ninh vững chắc, dân giàu, nước mạnh, xã hội công bằng, dân chủ, văn minh. Tổng sản phẩm trong nước (GDP) tăng từ 8 đến 10 lần so với năm 1990*”.

Công nghiệp hoá và hiện đại hóa đất nước thực sự là một cuộc cách mạng sâu sắc và toàn diện, được tiến hành trong bối cảnh chung của những thời cơ lớn và thách thức lớn.

Chúng ta đang sống trong một thời đại mà công nghệ thay đổi rất nhanh và sự cạnh tranh kinh tế đang diễn ra quyết liệt trên qui mô toàn cầu. Các nước kém phát triển sẽ chịu sự lệ thuộc vào khoa học và công nghệ của các nước phát triển. Một kiểu nô lệ mới - nô lệ về công nghệ - sẽ hình thành. Con đường đi của ta chắc chắn phải bắt đầu bằng việc nhập các công nghệ tiên tiến của nước ngoài, cải tiến chúng và tiến tới sáng tạo ra những công nghệ mới, đủ sức cạnh tranh với nước ngoài. Để làm việc này, chúng ta cần phải có một nền giáo dục chất lượng cao ở tất cả các bậc học, nhằm nâng cao dân trí, đào tạo nhân lực và nhân tài.

Nâng cao dân trí, đào tạo nhân lực là việc chúng ta đã làm từ nhiều chục năm nay và đã có khá nhiều kinh nghiệm. Việc đào tạo nhân tài một cách chính quy và chủ động đang còn là vấn đề mới đối với nước ta. Dưới đây, chúng tôi đề cập đến vấn đề nhân tài theo nghĩa những chuyên gia cao cấp trong các cơ sở công nghiệp, doanh nghiệp, quản lý, nghiên cứu khoa học và giáo dục, như các nhà lãnh đạo Nhà nước, Tổng giám đốc doanh nghiệp, Tổng công trình sư, Giáo sư đại học, nhà khoa học lớn... Tóm lại, là những người thuộc loại “một người lo bằng kho người làm”. Họ đóng vai trò cực kỳ quan trọng trong sự nghiệp công nghiệp hoá và hiện đại hoá đất nước và phải được đào tạo rất cơ bản, có kiến thức tổng hợp, thông thạo ngoại ngữ, có hoài bão lớn và có khả năng tổ chức quản lý, triển khai những công việc lớn.

Đối với các nước công nghiệp phát triển, việc đào tạo chuyên gia cao cấp được tiến hành tại các trung tâm đại học lớn, chẳng hạn: Trường Hành chính Quốc gia, Trường Đại học Trung tâm (école centrale) của Pháp; Đại học Havard, Đại học Công nghệ Masasusét của Mĩ, Đại học Ôcxpho, Đại học Cambridge của Anh; Đại học Bauman, Đại học Quốc gia Lômônôxốp của Nga... Các trường này đã tồn tại từ hàng trăm năm nay, đã cung cấp hàng chục ngàn chuyên gia cao cấp, trong đó có nhiều Tổng thống, Thủ tướng, Tổng công trình sư cỡ như Epphen (xây tháp Epphen ở Pa-ri), Côrôliôp (về tên lửa, tàu vũ trụ), nhiều người được nhận giải thưởng Nôben, nhiều nhà văn hoá và khoa học lớn của thế giới.

Phần lớn các chuyên gia cao cấp của ta hiện nay đã cao tuổi và được hình thành chủ yếu thông qua công tác thực tiễn, không được đào tạo chính qui, cơ bản. Sự nghiệp công nghiệp hoá và hiện đại hoá đất nước đang đòi hỏi hàng ngàn chuyên gia cao cấp, trẻ và rất giỏi. Không có cách nào khác là chúng ta phải tự đào tạo loại chuyên gia này. Đương nhiên là chúng ta cần tranh thủ cao nhất sự hỗ trợ từ nước ngoài về chương trình, nội dung, phương pháp, phương tiện, chuyên gia và kết hợp chặt chẽ đào tạo ở trong nước với thực tập ở nước ngoài.

Đi vào cụ thể hơn, chúng tôi cho rằng trước mắt chúng ta nên mở các trường hoặc khoa đặc biệt (gọi tắt là các *Trung tâm*), đào tạo hàng năm khoảng 200 chuyên gia cao cấp các loại: các nhà lãnh đạo Nhà nước (Trường Hành chính Quốc gia), các Tổng giám đốc các doanh nghiệp (Trường Quản trị Kinh

doanh), các công trình sư (Trường kỹ sư cao cấp), các nhà khoa học cơ bản, đặc biệt là Toán học, Vật lý. Nếu hàng năm, chúng ta đào tạo cho mỗi lĩnh vực nói trên được khoảng 20 đến 30 chuyên gia cao cấp với chất lượng cao thì tình hình đã khả quan lắm rồi.

Về việc đào tạo chuyên gia cao cấp trước hết đòi hỏi sự *quan tâm đặc biệt của các cấp lãnh đạo cao nhất* về chủ trương, biện pháp đào tạo và về việc sử dụng chuyên gia được đào tạo ra sau này. Trung tâm đào tạo chuyên gia cao cấp cần được ưu tiên đầu tư đặc biệt, gấp hàng chục lần bình thường. ở đây câu nói “tiền nào, của ấy”, hoàn toàn phù hợp. Song, sự đầu tư cũng sẽ không vượt quá khả năng của nền ngân sách nhà nước. Chúng tôi ước tính, nếu chi 100 triệu đồng một năm cho việc đào tạo một chuyên gia cao cấp (gấp 20 lần đào tạo sinh viên bình thường) thì để đào tạo 200 chuyên gia nói ở trên, Nhà nước cần chi hàng năm vào khoảng 20 tỷ đồng. Chúng ta cũng có thể liên hệ tới con số 500 tỷ đồng thất thoát từ một công ty nọ.

Việc tuyển sinh cho các trung tâm đào tạo chuyên gia cao cấp cần được tiến hành chặt chẽ, nghiêm túc để lựa chọn được những người thực sự có tài, có phẩm chất tốt, tâm huyết với sự nghiệp lớn của đất nước. Tốt nhất là nên tuyển lựa từ sinh viên các năm cuối của các trường đại học, hoặc những người đã tốt nghiệp đại học, đặc biệt chú ý đến những người đã học qua các trường chuyên, những học sinh đã đạt các giải quốc gia, quốc tế. Học viên sẽ được đào tạo trong hai năm để đạt trình độ thạc sỹ và sau đó tiếp tục ba năm để có trình độ tiến sỹ.

Đội ngũ giảng dạy cho các Trung tâm này phải là những chuyên gia hàng đầu trong từng lĩnh vực chuyên môn, và đương nhiên, họ phải được hưởng chế độ phụ cấp giảng dạy đặc biệt; gấp nhiều lần chế độ bình thường, kết hợp mời những chuyên gia nổi tiếng từ nước ngoài đến giảng dạy.

Chương trình đào tạo phải đảm bảo ở trình độ quốc tế. Các Trung tâm đào tạo chuyên gia cao cấp của ta phải phấn đấu để trở thành những trung tâm đào tạo quốc tế, thu hút cả những học viên thuộc các nước trong khu vực. Các chương trình này phải cung cấp cho người học những kiến thức cơ bản về khoa học tự nhiên, khoa học xã hội, những tri thức về nghề nghiệp kỹ năng nghiệp vụ, những hiểu biết rộng về nhiều vấn đề chung của nước ta và thế giới. Đồng thời, chương trình đào tạo phải đưa lại cho người học khả năng tự học, tự nghiên cứu trong suốt cả cuộc đời.

Các Trung tâm đào tạo chuyên gia cao cấp phải được tổ chức và quản lý theo qui chế đặc biệt với quyền tự chủ cao trong các hoạt động của mình và phải do những chuyên gia hàng đầu, có phẩm chất cao lãnh đạo.

Những học viên tốt nghiệp ở các trung tâm này phải được trọng dụng, được tạo điều kiện thật tốt để làm việc và trả lương cao, xứng đáng với những cống hiến của họ.

Đào tạo nhân tài - những chuyên gia cao cấp - là việc mới và khó. Song đây cũng là việc cấp bách, không thể chậm trễ, vì sự thắng lợi của sự nghiệp công nghiệp hoá, hiện đại hoá đất nước.

Báo Nhân dân